

Зоран Сретеновић

796:371. 3:316. 624

Стручни чланак

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Школска управа Крагујевац

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА У ФУНКЦИЈИ ПРЕВЕНЦИЈЕ НАСИЉА У ОБРАЗОВНО- ВАСПИТНИМ УСТАНОВАМА

Сажетак

Примарни циљ овог рада је да укаже на програмске садржаје наставе физичког васпитања у реализацији трећег специфичног циља из Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама које је Министарство просвете донело у јануару 2009. године. Трећи специфични циљ из Оквирног акционог плана је *обезбеђивање превентивне и заштитне улоге школског спорта и спортских активности ученика*. Рад сагледава у којој мери се овај циљ остварује кроз реализацију редовне наставе, ваншколских и ваннаставних активности физичког васпитања. Указује на то како физичко васпитање учествује у стварању и развоју безбедног и подстицајног окружења у установи. Сагледава ниво партиципације стручних органа, већа и тимова у креирању и реализацији спортских активности у школи, као и у којој мери су ове активности имплементирани у документа установе, планове и програме стручних органа, већа и тимова. Да ли је остварена одрживост ових активности у школској пракси, као и да оснажи компетенције наставника за подршку развоју личности ученика, комуникацију и сарадњу. Да би потпуније документовао повезаност стручних већа, стручних органа и тимова у установи, остварен је увид у школски програм, развојни план, годишњи план рада установе, програм заштите ученика, план и програм рада ученичког парламента, савета родитеља, стручног већа наставника физичког васпитања и извештај о реализацији програма заштите. Како би емпиријским подацима документовао капацитет ове наставне области у функцији превенције насиља, на узорку од 46 основних школа Шумадијског округа извршена је процена реализације спорта и спортских активности ученика из програмског садржаја наставе физичког васпитања. На основу добијених резултата, може се закључити да у наставној пракси није заживело у пуној мери коришћење програмских садржаја наставе физичког васпитања у развоју безбедног и подстицајног окружења у установи. Школски програм, као полазни документ установе, не садржи у могућем обиму ваншколске и ваннаставне активности из програмског садржаја физичког васпитања, чија би реализација експлицитно подстицала изградњу сигурног и безбедног окружења у установи. Годишњи планови рада установка не садрже активности из Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама. Планови и програми рада ученичког парламента и савета родитеља не разматрају и не предлажу спортске активности које су усмерене према стварању безбедног амбијента у установи. Тим за заштиту ученика у својим превентивним активностима није препознао значај и допринос школског спорта и спортских активности у стварању толерантне атмосфере. Стручно веће наставника физичког васпитања не успева да их у спровођењу школског спорта и спортских активности ефикасно интегрише и повеже са тимом за заштиту ученика унутар школе у функцији превенције насиља у установи и на спортским приредбама. Није остварена одрживост ових активности у школској пракси.

Кључне речи: ОКВИРНИ АКЦИОНИ ПЛАН / СПОРТСКЕ АКТИВНОСТИ / БЕЗБЕДНОСТ / ПРЕВЕНЦИЈА / НАСИЉЕ / ПАРТИЦИПАЦИЈА/

УВОД

Насиље је постало константа свих савремених друштава. Међу децом и младима, у оквиру образовно-васпитних установа и у окружењу, представља глобални феномен и предмет је бриге свих образовних система широм света. Постојећи подаци указују на тренд повећања породичног, а посебно вршњачког насиља међу децом и младима у Србији. Образовно-васпитне установе имају зато задатак да својим професионалним деловањем умање ефекте оваквог стања. Полазећи од свих законодавних оквира, Министарство просвете је у јануару 2009. године донело *Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама*, а са реализацијом почело фебруара исте године. Темелј Оквирног акционог плана дефинисан је општим циљем - *остваривање и развој безбедног и подстицајног окружења у образовно-васпитним установама* чиме се остварује право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља. У оквиру општег циља дефинисана су три специфична: ангажовање постојећих ресурса у образовно-васпитним установама за стварање безбедног и подстицајног окружења; укључивање различитих учесника васпитно-образовног процеса и локалне самоуправе у превенцију и заштиту деце кроз наставне и ваннаставне активности; *обезбеђивање превентивне и заштитне улоге школског спорта и спортских активности деце/ученика*. У обезбеђивању превентивне и заштитне улоге школског спорта и спортских активности у заштити ученика треба реализовати следеће: укључивати познате спортисте и спортске раднике у спортске активности у установи; организовати спортске активности за време зимског и летњег распуста; организовати спортске трибине, радионице, округле столове са циљем промовисања физичких активности као животних вредности, афирмације спорта, сарадње и толеранције; покретати иницијативу за организовање превентивних спортских активности међу школама у локалној заједници; ставити физкултурне сале и спортске терене установе на бесплатно коришћење ученицима; увођење Етичког кодекса у школски спорт и спортске активности; увођење фер-плеј турнира и такмичења у школски спорт;

постављање основе за традиционалну примену фер-плеја у школски спорт на принципима: свако са сваким“ и, сви побеђују“. У оквиру сваког специфичног циља дефинисане су активности које директно доприносе његовом остваривању. Планиране активности су, пре свега, усмерене на јачање постојећих капацитета у оквиру система за успостављање и одржавање безбедне средине, учешће *ученика* у свим активностима превенције и заштите, затим на успостављање безбедног образовног система и окружења у коме млади одрастају, као и на *укључивање родитеља* у активности превенције и заштите, ширење примене програма и повезивање са другим системима у *локалној заједници*. Задатак образовно-васпитних установа је да наведене циљеве учине одрживим у свом раду. Овај рад истражује у којој мери је искоришћен програмски садржај физичког васпитања у функцији заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања, кроз реализацију редовне наставе, ваншколских и ваннаставних активности физичког васпитања. Истражује и ниво партиципације стручних органа, већа и тимова у креирању и реализацији спортских активности у школи; у којој мери су ове активности имплементирани у документа установе, планове и програме стручних органа, већа и тимова; у којој мери су ангажовани ресурси наставе физичког васпитања и физичко васпитање – изабрани спорт у остваривању, развоју безбедног и подстицајног окружења у установи, као и да ли је остварена одрживост ових активности у установи.

МЕТОД

Ток и поступак истраживања

Истраживање је спроведено у периоду школске 2010/2011. године до школске 2012/2013. године на основу остварених увида у документу 46 основних школа Шумадијског округа и то: развојни план, школски програм и годишњи план рада. У оквиру годишњег плана рада сагледаван је садржај програма рада ученичког парламента, савета родитеља, стручног већа настав-

ника физичког васпитања-реализација школских спортских такмичења из програмског садржаја и програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања. Посебан документ представља Извештај о остваривању програма заштите у претходној школској години, који се доставља школској управи сагласно Правилнику о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање - (*Службени гласник РС, бр. 30/10*).

Обрада података

Подаци су обрађени стандардним процедура дескриптивне статистике и представљени су процентуално.

РЕЗУЛТАТИ

Развојни план

Ово је документ којим установа планира стратешки развој и који садржи приоритете у остваривању образовно-васпитног рада, план и носиоце активности, критеријуме и мерила за вредновање планираних активности и друга питања од значаја за развој установе. Развојни план је документ у коме се изражава аутономија и визија развоја установе. Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као приоритет у остваривању образовно-васпитног рада, планира се Развојним планом и саставни је део Годишњег плана рада установе. Увидом у развојне планове установа утврђено је да је прописани приоритет Министарства просвете- безбедност ученика у образовно-васпитном систему, у својим развојним плановима навело 73, 92% основних школа или 34 школе.

Школски програм

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља, и локалне заједнице. Школски програм представља својеврсну понуду школе „конзументима услуга“, ученицима и њиховим родитељима, као и прилагођавање *наставних програма и планова* донетих на националном нивоу

на услове рада у самој школи. Ово прилагођавање се односи на расположиве људске ресурсе, материјалне ресурсе, наставна средства и све оно што омогућава богатију реализацију наставног процеса (или образовно-васпитног процеса). Садржај школског програма је свеобухватан и у њему се морају наћи активности из Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама. Увидом у школске програме утврђено је да 47, 82% или 22 школе има овај документ уграђен у своје школске програме.

Годишњи план рада

Овим документом утврђује се време, место, начин и носиоци остваривања програма образовања и васпитања. Годишњи план рада доноси се у складу са школским календаром, развојним планом, предшколским, школским и васпитним програмом. У оквиру истраживања у структури годишњег плана рада установа, сагледавани су планови и програми: Општи глобални план рада за реализацију наставне области – физичко васпитање, план рада савета родитеља, ученичког парламента и тима за заштиту.

Општи глобални план рада за реализацију наставе физичког васпитања садржи све организационе облике рада у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада са оперативним елементима за конкретне услове и конкретну школу. План и програм ванчасовних и ваншколских активности, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања, усваја *наставничко веће*, као део годишњег плана рада школе (*Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 6/09*). Наставничко веће само потврђује резултат рада стручног већа и представља последњи корак у стручној верификацији планирања ове наставне области. Овај документ се усаглашава и на *педагошком колегијуму*. Од 46 прегледаних годишњих планова рада од школске 2010/11. године до 2012/13. године ниједан не садржи *Општи глобални план рада* за реализацију наставе физичког васпитања.

Савет родитеља

План заштите и Оквирни акциони план за спречавање насиља у образовно-васпитним установама, обавезује на *укључивање родитеља* у активности превенције и заштите ученика од свих видова насиља. Чланом 58. Закона о основама сис-

тема образовања и васпитања (*Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 72/09 и 52/11*) прописано је да савет родитеља своје предлоге, питања и ставове упућује органу управљања, директору и стручним органима установе. Укљученост родитеља у школски живот доприноси и њиховој обавештености о образовном и социјалном напретку детета, као и о тешкоћама са којима се дете суочава у школи. На основу увида у програме рада и записнике са састанака савета родитеља у протекле две школске године и програма за школску 2012/2013. годину, долази се до податка да ни један савет родитеља није разматрао или предлагао мере или активности у правцу превенције насиља и заштите од свих видова насиља.

Ученички парламент

Чланом 105. Закона о основама система образовања и васпитања, прописано је да се у последња два разреда основне школе и у средњој школи организује ученички парламент ради давања мишљења и предлога стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о: *правилима понашања у школи; мерама безбедности ученика; годишњем плану рада; развојном плану; школском програму; начину уређења школског простора ; избору уџбеника; слободним и ваннаставним активностима; учешћу на спортским и другим такмичењима*, о организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње и о другим питањима од значаја за њихово образовање. Укљученост ученика у школски живот доприноси креирању активности у правцу најбољег интереса за њих. Оквирним акционим планом за спречавање насиља у образовно- васпитном систему, предвиђене су активности које треба реализовати у обезбеђивању превентивне улоге школског спорта и спортских активности у заштити ученика: укључивање познатих спортиста и спортских радника у спортске активности у установи; организовање спортских активности за време зимског и летњег распуста; организовање спортских трибина, радионица, округлих столова са циљем промовисања физичких активности као животних вредности, афирмације спорта, сарадње и толеранције; покретање иницијативе за организовање превентивних спортских активности међу школама у локалној заједници; стављање физкултурних сала и спортских терена установе на бесплатно коришћење ученици-

ма; увођење Етичког кодекса у школски спорт и спортске активности; увођење фер-плеј турнира и такмичења у школски спорт; постављање основе за традиционалну примену фер-плеја у школски спорт на принципима: “свако са сваким“ и “сви побеђују“. Непосредним увидом у програме рада и записнике са одржаних састанака ученичких парламената у претходне две школске године и у програме рада за школску 2012/2013. годину, као и записника са одржаних састанака у текућој, закључује се да је у току школске 2010/11. године 45, 65% или 21 школа донела Етички кодекс школског спорта и спортских такмичења. Усвојена су правила понашања учесника спортских приредби, правила понашања и навијања публике и мере санкционисања у случајевима кршења договорених/прописаних правила. Чак је у 73, 91% или 34 школе организован турнир у спортским играма, на принципима фер-плеја. Значајан проценат турнира је намењен дечацима (69, 56%), док је у две школе организован турнир у кошарци на којима су наступиле девојчице. Остале активности нису ни планиране, нити су реализоване. Од школске 2011/12. године активности које су реализоване у претходној школској години се не практикују у установама.

Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада, планира се Развојним планом и саставни је део Годишњег плана рада установе. Установа има посебан тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту - тим за заштиту). У тим за заштиту, установа може да укључи представника родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће стручњаке (социјални радник, лекар, специјални педагог, полицајац и др.). Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да припрема програм заштите; информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима тражења подршке и помоћи од тима за заштиту; укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности, као и друге задатке прописане Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (*Службени гласник РС, бр. 30/10*). Програм заштите сад-

ржи превентивне активности које деца, ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања. Активности и мере у установи усмерене су да граде сигурно и подстицајно окружење, негују атмосферу сарадње, уважавања и конструктивне комуникације. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Начин на који су превентивне мере и активности уграђене у свакодневни живот и рад установе кроз редовну наставу, ваннаставне активности и ваншколске активности на нивоу планова рада наставника, стручних већа за област предмета, ученичког парламента, савета родитеља, као и укљученост других институција, одражавају квалитет програма заштите. Анализом програма заштите од насиља 46 основних школа у протекле три школске године, констатује се да овај орган школе није разматрао, предлагао или уврстио у програм активности које су предвиђене Оквирним акционим планом за спречавање насиља у васпитно-образовном систему.

Извештај о остваривању програма заштите

Резултати истраживања показују да програми заштите не садрже анализу реализације унутаршколских и међуодељењских такмичења у планираним спортовима као превантивне активности стручног већа и тима за заштиту у развијању, неговању и остваривању безбедног и подстицајног окружења у установи. План учешћа спортских секција у систему такмичења Савеза за школски спорт је виши степен укључивања установе у институције локалне самоуправе и шире, који даје нове, шире и комплексније услове за развијање и остваривање безбедног и подстицајног окружења у духу толеранције и фер-плеја, и који се такође налази у овом документу.

ДИСКУСИЈА

Програмски садржаји физичког васпитања и физичко васпитање – изабрани спорт су ресурс сваке образовно-васпитне установе. Наставна област, реализацијом програмског садржаја оба предмета, обрађује многе активности којима се подстиче, развија, негује и ствара безбедно окружење у установи. *Оквирни акциони план* проширује улогу *школског спорта и спортских активности ученика* и налаже посебну одговорност која се огледа у томе да се реализацијом програмских садржаја оба предмета утиче на стварање и неговање безбедне и подстицајне средине у току образовног процеса. Реализацијом прописаних програмских садржаја, уз коришћење спортских објеката којима располаже школа или локална заједница, уз учешће у систему такмичења у организацији Савеза за школски спорт је прави пут и начин за стварање и развијање безбедног и подстицајног окружења. Ова одговорност је јасно препозната у *Одлуци о улози спорта у образовању*, коју је Европски парламент донео у новембру 2007. У преамбули Одлуке посебно се указује на то да је физичко васпитање „једини школски предмет, у оквиру којег се деца припремају за здрав живот и да је оно усмерено на њихов целокупни физички и ментални развој, да се кроз њега преносе важне друштвене вредности као што су правичност, самодисциплина, солидарност, толеранција, тимски дух и фер-плеј и заједно са спортом сматра се једним од најважнијих оруђа у социјалној интеграцији“ (Хардман, 2009).

Реформисани наставни план и програм за други циклус обавезног основног образовања и васпитања иновира *циљ и задатак* наставе физичког васпитања, како не би био удаљен од реалних услова рада у школама и прописаног наставног плана и програма. Циљ наставе физичког васпитања јесте да разноврсним и систематским моторичким активностима, повезаним са осталим васпитно-образовним подручјима, доприне се интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоретских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада. Прописани општи и посебни оперативни задаци су формули-

сани тако да покривају функције које би настава физичког васпитања требало да има у образовно-васпитном систему. Да би се истакао значај наставе физичког васпитања у функцији спречавања насиља, потребно је навести неке *опште и посебне оперативне задатке* и њихове суштинске везе са стварањем безбедног и подстицајног окружења у школи: формирање морално-вољних квалитета личности; задовољавање социјалних потреба за потврђивањем и групним поистовећивањем; усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина; социјализација ученика кроз изабрани спорт и неговање етичких вредности према учесницима у такмичењима; стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштите природе и човекове средине; усвајање етичких вредности, поштовање партнера-противника, правила такмичења и фер-плеја. Реализацијом наставе физичког васпитања остварују се *циљеви образовања* који су усмерени на пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој, у складу са узрастом, развојним потребама и интересовањем; развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности; развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговања другарства и пријатељства; развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости.

Програмска концепција физичког васпитања у установи заснива се на јединству часовних, ванчасовних и ваншколских организационих облика рада, као основна претпоставка за остваривање циља и задатка физичког васпитања. Организациони облици рада кроз које се остварују циљеви и задаци физичког васпитања и циљеви образовања су: часови физичког васпитања; часови физичког васпитања – изабрани спорт; слободне активности; кросеви; логоровање; зимовање; спортске активности значајне за друштвену средину; школска и друга такмичења; приредбе и друге друштвене активности школе на плану физичке културе и корективно-педагошки рад. У процесу планирања реализације наставне области, основни документ је *Општи глобални план рада*, који садржи све организационе об-

лике рада у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада са оперативним елементима за конкретне услове у установи. План и програм ванчасовних и ваншколских активности се, на предлог стручног већа, усваја као део годишњег плана рада школе (*Службени гласник – Просветни гласник РС, број 6/2009*). Школа организује и спроводи спортска такмичења као интегрални део процеса физичког васпитања. Према плану стручног већа, *обавезна су унутаршколска и међуодељенска такмичења у атлетици, гимнастици и најмање у једној спортској игри*. Сви наведени организациони облици рада не могу се остварити без активног и свесног учешћа ученика у наставним, ваннаставним и ваншколским облицима рада. Стручно веће сачињава план и програм школских и спортских такмичења у систему такмичења у организацији Савеза за школски спорт Републике Србије, и спроводи га током целе године, у складу са материјалним и просторним условима рада школе. Активности у природи су обавезни програм: *два кроса – јесењи и пролећни, и зимовање*, које се организује у време зимског распуста. Слободне активности се реализују кроз рад спортских секција које се формирају према интересовању, способностима и полу ученика. Спортске секције по програму и календару такмичења Савеза за школски спорт учествују у систему такмичења.

Ради остваривања прописаних програмских садржаја, прецизирана је обавеза установе да обезбеди све просторне и материјалне услове за успешно остваривање програмског садржаја наставе физичког васпитања. (*Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 6/07*). Члан 143. Закона о спорту (*Службени гласник РС, бр. 24/2011*), прописује да организовање школске наставе и ваннаставних спортских активности има приоритет у погледу коришћења школских спортских сала и терена у односу на активности лица ван школе. Из напред наведеног се намеће закључак да је наставна област физичког васпитања ресурс сваке образовно-васпитне установе. Наша дужност је да спорту вратимо игру, забаву, фер-плеј, *sportpersonship*, учење и васпитање. Само такав спорт ће оплеменили живот наше деце, научити их животни вредним вештинама, учинити их победницима, а неке од њих и правим спортским шампионима. На то нас обавезују речи наших спортиста током одржавања фокус групе са

старим спортистима (Љ. Бачанац, Н. Петровић, 2008). Професори физичке културе у образовно-васпитном систему имају проширену улогу и делегирану посебну одговорност која се огледа у томе да реализацијом програмских садржаја оба предмета остваре постављене програмске задатке и циљеве образовања.

Важно је да се кроз поступак спровођења школског спорта и спортских активности, стручно веће за физичко васпитање ефикасно интегрише и повеже са стручним већима и тимовима унутар школе. План реализације унутаршколских и међуодељењских такмичења у планираним спортовима треба да постане саставни део програма заштите ученика, као превантивна активност стручног већа и тима за заштиту у подстицању, развијању, неговању и остваривању безбедног и подстицајног окружења у установи. План учешћа спортских секција у систему такмичења Савеза за школски спорт је виши степен укључивања установе у институције локалне самоуправе и шире, који даје нове, шире и комплексније услове за развијање и остваривање безбедног и подстицајног окружења у духу толеранције и фер- плеја. Стручно веће за физичко васпитање треба да повезује и организује наставне садржаје физичког васпитања и физичко васпитање – изабрани спорт у целину и интегрише спортске активности из трећег специфичног циља Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама у *Општини глобални план рада и у Програм заштите*; повезује реализацију редовне наставе, ваннаставних и ваншколских активности са циљем превентивне и заштитне улоге спорта и спортских активности у заштити ученика од насиља. Ангажујући ученике у спортским активностима, уважавајући њихове индивидуалне разлике (актер спортских такмичења, организатор, судија или навијач), подржава и подстиче ученике за примену конструктивних поступака при решавању проблема, кризних ситуација и конфликта у спорту; подстиче самопоуздање, самопоштовање и подиже ниво самоактивности ученика у физичким активностима. У осмишљавање и реализацију ових активности треба активно укључити и Савет родитеља и Ученички парламент. Школски системи све више наглашавају виталну важност блиске сарадње између школе и родитеља. Родитељи су незаменљиви партнери у образовању деце,

а не само купци на компетитивном тржишту. Родитељи могу да помогну наставницима да схвате дечје понашање и потребе и учине наставу ефикаснијом. Они такође могу да допринесу својим различитим вештинама, које су често значајна допуна наставничких. Заузврат, школа постаје ресурсни центар за развој заједнице, што значи да даје свим заинтересованим странама, укључујући и родитеље, осећај власништва и покушава на флексибилан начин да одговори на њихове потребе. Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама обавезује на *укључивање родитеља* у активности превенције и заштите ученика од свих видова насиља. Родитељи се слажу да је спорт моћно васпитно и социјализацијско средство, али и да предстоји озбиљна едукативна и промотивна активност, како би се афирмисале позитивне вредности спорта, ослободити га од свих врста непримереног и насилног понашања, учинити безбедном средином у којој се учи, расте, забавља, ужива, постижу успеси, формира морални карактер, снажи лични идентитет, постаје здрава, задовољна и зрела личност. Вреднујући позитивне ефекте спорта своје деце, родитељи су на прво место ставили његов немерљив допринос формирању здраве личности, могућност постизања врхунских резултата, стицање популарности и тек на крају новац (Бачанац, Петровић, Манојловић, 2010). Нема бољег нараштаја од оног који настаје заједничким радом, а баш њега смо изгубили у нашим школама. Укључивање родитеља могло би да врати нешто од тог заједништва сусретом деце, родитеља и наставника у школи. Укљученост родитеља у школски живот доприноси њиховој обавештености о образовном и социјалном напретку детета, као и о тешкоћама са којима се дете суочава у школи. Зато родитељи треба да узимају активније учешће у образовању детета, што би као резултат имало напредовање ученика. Учешће родитеља у наставним и ваннаставним активностима је на поражавајућем нивоу. Узрок томе не треба тражити у недостатку воље код родитеља, већ школа треба да понуди и успостави сврсиходну комуникацију. А управо Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама је карика која треба да оснажи неопходност успостављања двосмерне комуникације школе и родитеља. Посебну одговорност за укључивање ученичког парламента у

поступак планирања наставне области физичког васпитања, носе наставници физичког васпитања. Укљученост ученика у школски живот доприноси активности у правцу најбољег интереса за њих. Осмишљавање, организација, учешће, суђење спортских активност од стране ученика су од непроцењиве и немерљиве васпитне и образовне вредности за њих. Програм заштите треба обогатити активностима које су предвиђене Оквирним акционим планом за спречавање насиља у васпитно-образовном систему. У програмским активностима има места за ученике, родитеље и наставнике, за заједнички сусрет у школи, са једним циљем: *остваривање и развој безбедног и подстицајног окружења у образовно-васпитним установама* чиме се остварује право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља.

ЗАКЉУЧАК

Мало је струка у којима лош рад може да уништи тако велике вредности. Програмски садржаји физичког васпитања и физичко васпитање - изабрани спорт имају снажан потенцијал да обогате живот свих актера који су укључени у реализацију истог. По својој природи, физичке активности повезане су са уживањем, забавом, задовољством, изазовима и учењем вредних животних вештина. План реализације унутаршколских и међуодељењских такмичења у планираним спортовима треба да постане саставни део плана заштите ученика, као превантивна активност стручног већа и тима за заштиту у подстицању, развијању, неговању и

остваривању безбедног и подстицајног окружења у установи. План учешћа спортских секција у систему такмичења Савеза за школски спорт је виши степен укључивања установе у институције локалне самоуправе и шире, који даје нове, шире и комплексније услове за развијање и остваривање безбедног и подстицајног окружења у духу толеранције и фер-плеја. Стручно веће за физичко васпитање треба да повезује и организује наставне садржаје физичког васпитања и физичко васпитање – изабрани спорт у целину и интегрише спортске активности из трећег специфичног циља Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно-васпитним установама у *Општи глобални план рада* и у *Програм заштите*; да повезује реализацију редовне наставе, ваннаставних и ваншколских активности са циљем превентивне и заштитне улоге спорта и спортских активности у заштити ученика од насиља; ангажује ученике у спортским активностима, уважавајући њихове индивидуалне разлике (актер спортских такмичења, организатор, судија или навијач). Осмишљавање, организација, учешће, суђење спортских активност од стране ученика су од непроцењиве и немерљиве васпитне и образовне вредности за њих. Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно-васпитним установама обавезује на *укључивање родитеља* у активности превенције и заштите ученика од свих видова насиља. Ако желимо да изменимо струку, морамо на нов начин да формулишемо задатке наставника. Можда ћемо морати да потпуно избришемо досадашњу границу између ученика, наставника и родитеља, како би из интеракције сваког дана могли да нешто науче једни од других.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Акциони план за спровођење стратегије развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године* (2009). Министарство омладине и спорта, 2009. http://www.sombor.rs/media/files/Akcioni_plan_za_Nacionalnu_strategiju_za_mlade1.pdf
2. Бачанац, Љ., Петровић, Н., и Манојловић, Н. (2010). *Истраживање насиља у спорту Србије-резиме и препоруке*. Београд: Министарство за омладину и спорт Републике Србије.
3. Закон о основама система образовања и васпитања. *Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 72/2009 и 52/2011*. Београд: Службени гласник РС.

4. Закон о спорту. *Службени гласник РС*, 24/2011. Београд: Службени гласник РС.
5. Јоргенсен, М. (1977). *Школа коју су основали ученици*. Београд: БИГЗ.
6. Оквирни акциони план за превенцију насиља у образовно васпитним установама (2009) Министарство просвете Републике Србије. <http://www.erisee.org/sites/default/files/Framework%20AP%20for%20violence%20prevention%202009%20SR.pdf>
7. Стратегија развоја спорта у Републици Србији 2009-2013. године, Министарство омладине и спорта. *Службени гласник РС*, 110/2008. Београд: Службени гласник РС.
8. Правилник о наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања. *Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 6/2007. Београд: Службени гласник РС.
9. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања. *Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 5/2008. Београд: Службени гласник РС.
10. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања *Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 6/2009. Београд: Службени гласник РС.
11. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања *Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 2/2010. Београд: Службени гласник РС.
12. Правилник о стандардима квалитета рад установа. *Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 2/2011. Београд: Службени гласник РС.
13. Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање. *Службени гласник РС*, бр. 30/10. Београд: Службени гласник РС.
14. Хардман, К. (2009). Одабрана питања, изазови и одлуке у физичком васпитању. У Б. Бокан (ур.) *Зборник радова са међународне научне конференције Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања* (стр. 11–20). Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.

Примљен: 27. 02. 2013.
Прихваћен: 25. 09. 2013.

Zoran Sretenović

796:371.3:316.624

Professional paper

Ministry of Education, Science & Technological Development of Republic Serbia
School Administration of Kragujevac

PROGRAM CONTENT OF TEACHING PHYSICAL EDUCATION IN ORDER TO PREVENT VIOLENCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Abstract

The primary goal of this paper is to show the capacity of the program content of physical education in the implementation of the third specific objective of the Framework Action Plan for the Prevention of Violence in Educational Institutions. Ministry of Education brought this plan in January 2009. The third specific objective of the Framework Action Plan: Provide preventive and protective role of school sport and sporting activities of students. This paper examines the extent to which this goal is achieved, through regular classes, after-school and extracurricular activities of physical education; indicates the capacity of the teaching field in the creation and development of a safe and supportive environment in the institution; sees level of participation by experts, council and teams in the design and implementation of sports activities in school and the extent to which these activities are implemented in the institution documents, plans and programs of experts, and larger teams; it is the sustainability of these activities achieved in school practices and also to strengthen the competence of teachers in supporting the development of students personality, communication and collaboration. In order to complete document association of council, experts and teams in the institution, there has been an insight into the school curriculum, the development plan, annual plan of the institution, protection program community of students, the curriculum of a school parliament, council of parents, higher vocational and physical education teachers and report on the implementation of the protection program. In order to document by empirical data the capacity of the teaching areas in the function of preventing violence, a sample of 46 primary schools in Sumadija area, evaluation of the implementation of sports and sports activities students in programming classes of physical education, was executed. By these results, it can be concluded that in teaching methods is not fully brought to life to use programs of physical education in the development of a safe and supportive environment in the institution. School program as a background document does not contain possible extra-curricular and after-school activities in the programming of physical education, which realization would explicitly encouraged the construction of a safe and secure environment in the institution. Annual plans of the institution does not include the activities of The Framework Action Plan for the Prevention of Violence in Educational Institutions. Plans and Programs of the Students' Parliament and the Parents Council does not consider and suggest sports activities that are directed toward creating a safe environment in the institution. Team for students safety in their prevention activities did not recognize the importance and contribution to school sport and recreational activities in creating a tolerant atmosphere. Expert council of physical education teachers is failing to implement school sport and sporting activities and effectively integrate and link them with a team of student safety within a school in order to prevent violence at the facility and at sport events. Sustainability of these activities in practice is not achieved.

Key words: FRAME ACTION PLAN / SPORTS ACTIVITY / SAFETY / PREVENTION / VIOLENCE / PARTICIPATION

INTRODUCTION

Violence has become a constant in all modern societies. Among children and youth in the educational institutions and in the environment, it is a global phenomenon, and it 's subject of concern for all educational systems around the world. Some data indicate a trend of increasing family, and especially violence among children and young people in Serbia. Educational institutions, because of that, have the task to act in order to reduce the effects of this condition. Starting from legislative framework, the Ministry of Education has brought an action plan for the prevention of violence in educational institutions, in January 2009, and the realization began in February 2009. Foundation of Framework Action Plan defined the overall objective: Creation and development of a safe and supportive environment in educational institutions, which is the right of every child to be protected from all forms of violence. In the overall aim three specific were defined: Engagement of existing resources in the educational institutions in order to create a safe and supportive environment, involving different players upbringing education processes and local governments in the prevention and protection of children through school and extracurricular activities, provision of preventive and protective role of school sport and recreational activities for children / students; providing preventive and protective role of school sport and recreational activities to protect students should implement the following: involve known athletes and sports workers in sporting activities at the facility, organizing sports activities during the winter and summer holidays, organizing sports forums, workshops, round tables to promote physical activity as a vital values, promotion of sport, cooperation and tolerance initiative to organize prevention of sports activities among the schools in the community, putting gyms and sports facilities to free use of students, the introduction of the code of ethics in school sports and sports activities, the introduction of fair play and tournament competition in school sports, setting the basis for the traditional use of fair play in school sports on the principles of: "Round Robin" and "Everybody wins". Within each specific objective activities that directly contribute to its achievement were defined. Planed activities are primarily focused on strengthening the existing capacity within the system to establish and maintain a safe en-

vironment, students participation in all the activities of prevention and protection, then the establishment of safe educational system and the environment in which young people grow up, and to involve parents in the activities of prevention and care programs and expanding the application to connect to other systems in the local community. The task of educational institutions is to set goals more sustainable in their work. This paper explores the extent to which the exploited physical education programming in the function of preventing students from violence, abuse and neglect, through the implementation of regular classes, after-school, extracurricular activities and physical education. The level of participation of experts and larger teams in the creation and implementation of sports activities in school to what extent these activities are implemented in the institution documents, plans and programs of experts, council teams, the extent to which resources are involved in physical education and physical education - the chosen sport in the exercise, the development of a safe and supportive environment in the institution and whether it was the sustainability of these activities in the institution is achieved.

METHOD

The course and the research process

The survey was conducted from school 2010/2011 to 2012/2013 year, based on actual inspection of the document in 46 primary schools in Sumadia area : development plan, curriculum and annual plan of work. In the annual work plan, content of work programs was perceived: a school parliament, council of parents, expert council physical education teacher- realization of school- sports competitions in program content and program protection from violence, abuse and neglect. A separate document is a report on the implementation of protection programs during the previous school year, which was submitted to the school administration in accordance with the Regulations on the protocol treatment at the facility in response to violence, abuse and neglect - (Official Gazette of RS, no. 30/10).

Data Processing

Data were analyzed by standard procedures and descriptive statistics and they are presented in percentages.

RESULTS

Development Plan

This is the document wherewith the institutions plans the strategic development that includes priorities in achieving educational work, plan and carriers of the activities, the criteria and standards for the evaluation of planned activities and other issues relevant to the development of the institution. Development plan is a document that expresses the vision of autonomy and development of institutions - prevention of violence, abuse and neglect, as a priority in achieving educational activities is planned and it represents integral part of the Annual Work Plan of institution. Accessing in the development plans of institutions, it is determined that the prescribed priority of the Ministry of Education- safety of students in educational systems in their development plans, was indicated in 73.92% of primary schools or in 34 schools.

School Program

School program provides a realization of the principles, objectives and standards of achievement, according to the needs of students and parents or guardians and the local community. The school program is a specific kind of schools offer to consumers services, students and their parents, and it is adapting curriculum and programs, established at the national level on the working conditions in the school. This adjustment relates to available human resources, material resources, teaching resources and everything that enables a richer realization of the teaching process (or the educational process). The content of the curriculum is comprehensive and it must be found in the activities of the Framework Action Plan for the Prevention of Violence in Educational institution. Accessing in school programs it is determined found 47.82% or 22 schools has embedded this document in their curricula.

Annual work plan

This document sets forth the time, place, and manner of achievement in program of education. The annual work plan is made in accordance with the school calendar, the development plan, preschool, school and educational program. As part of research into the structure of the annual plan of the institution plans and programs were perceived: general global agenda for realization of teaching areas - physical education, parent councils, school parliament and the team for protection.

The overall global plan of work for the PE includes all forms of work organization in hourly, after school and extracurricular organization and work with the operating elements for specific conditions and specific school. Curriculum and extra curricular school activities, on the proposal of council of physical education teachers, teachers council adopts, as part of the annual school plan (Official Gazette of RS, no.6/09). Teachers Council only confirms the result of a professional council and represents the last step in the verification of the professional planning in this teaching area. This document is coordinated in the pedagogical board. Of the 46 reviewed annual work plans of the school 2010/11 to 2012/13 year do not contain any general global agenda for teaching physical education.

Parent Council

Protection Plan and Framework Action Plan for the prevention of violence in educational institutions is committed to involve parents in prevention activities and the protection of students from all kinds of violence. Clause 58th, Law on Basic Education (Official Gazette of RS, no. 72/09 and 52/11) provides that a parent council gives their suggestions, questions and viewpoints to governing body to the director and experts in the institution. Involving parents in school life contributes to their awareness of the educational and social development of the child, as well as the difficulties the child faces in school. Accessing the basis of the work program and proceedings from parent council meetings over the past two academic years and the program for the school 2012/2013 year comes to obtain the result that none of my parents' advice was not considered or proposed actions or activities aimed at preventing violence and protection from all forms of violence.

Students' Parliament

Article 105, Law on Basic Education, provides that in the last two years of primary school and the high school, students organize Parliament works in order to give their opinions and proposals to professionals, school boards, parents' council and director concerning the rules of behavior in school security measures of students, annual work plan, development plan, the school curriculum; decorating school premises; selection of textbooks, after school and extracurricular activities, participation in sports and other competitions and events organized by all students in and out of school, and other issues of importance to their education. The involvement of students in the school system contributes to the creation of activities towards the best interest for them. Framework Action Plan for the Prevention of Violence in educational system, provides the activities to be implemented in the provision of preventive and protective role of school sport and sporting activities in the protection of students: The inclusion of famous athletes and sports officials in sports activities at the facility, organizing sports activities during the winter and summer holidays, organizing sports forums, workshops, round tables in order to promote physical activity as a vital value, promotion of sport, cooperation and tolerance initiative to organize prevention of sports activities among schools in the local community, putting gyms and sports facilities for free use to students, the introduction of the Code of Ethics in school sports and sports activities, the introduction of fair play and tournament competition in school sports, setting the basis for the traditional use of fair play in school sports on the principles of: 'Round Robin' and 'Everybody wins'. Direct insight into the work programs of meetings in student parliaments in the last two years and in work programs for school 2012/2013 year, as well as the proceedings of the meetings held in this year, it can be concluded that during the school 2010/11 year 45, 65% or 21 schools adopted a Code of Ethics in school sports and sporting events. Code of conduct of participant in sports events, rules of conduct and cheering audience and sanctioning for violations of agreed / stipulated rules has been adopted as well. Even at 73.91% or 34 schools in the tournament organized sports games, on the principles of fair play. A significant percentage of the tournament is for boys-69.56%, while the two schools organized basketball tournament where

the girls performed. Other activities are not planned or have been implemented. Since the school 2011/12 year, activities carried out during the previous school year, are not practiced in institutions.

Team for protection from violence, abuse and neglect

Prevention of violence, abuse and neglect, as one of the priorities in achieving the educational activities, is planned in development plan and it is an integral part of the annual plan of the institution. The institution has a special team for protection from violence, abuse and neglect (hereinafter- protection team). In protection team, the institution may include representatives of parents and the local community, school parliament and, if necessary, appropriate professionals (social worker, a doctor, a special educator, police officer, etc.). The tasks of the team are to protect, in particular, to prepare program protection, to inform children and students, staff and parents of the planned activities and the opportunity to seek help and support from protection team; to involve parents in preventive and corrective measures and activities, as well as other tasks prescribed in the Rules of protocol treatment at the facility in response to violence, abuse and neglect (Official Gazette of RS, no. 30/10). The program includes preventive care activities that children, students, parents and staff together plan, devise and implement prevention activities, ways of information about the facilities, measures and activities for prevention and protection from violence, abuse and neglect. Activities and measures are aimed at the institution to build safe and supportive environment, foster an atmosphere of cooperation, mutual respect and constructive interaction. Measures and activities suppose to be undertaken with the participation of children and students, and to be consistent with the evolving capacities. The way in which preventive measures and activities are incorporated into daily life and work of the institution through regular classes, after school and extracurricular activities at the level of teachers' plans, higher vocational subject areas, school parliament, council of parents, as well as the involvement of other institutions, maintain the quality of protection program. Analysing of protection from violence in 46 elementary schools in the past three years, it is concluded that the school authorities did not review, propose or include in the program activities that are foreseen in the Framework

action plan to prevent violence in the educational system.

Report on the implementation of protection programs

The results show that environmental programs do not include an analysis of the implementation and interschool and interclasses competitions in planned sports like preventive activity of higher professional council and protection team, in supporting, developing, nurturing and achieving a safe and supportive environment in the institution. Plan to participate in the sports section of the League system of competition for school sports has a higher degree of involvement in institutions of local government institutions and beyond, which provides a new, broader and more complex requirements for the development and implementation of a safe and supportive environment in the spirit of tolerance and fair play which also is not in this document.

DISCUSSION

Program content of physical education and physical education - chosen sport is a resource of every educational institutions. The teaching has a capacity that is reflected in the fact that the implementation of the contents of the two subjects handle many activities in order to promote, develop, grow, and create a safe environment in the institution. Framework Action Plan expands the role of school sports and sports activities of students, and requires special responsibility which is reflected in the fact that the delivery of programming content of both subjects affects the creation and fostering of a safe and stimulating environment, during the educational process. The realization of the prescribed program content using the sports facilities available to schools and local communities to participate in the system of competitions, organized by The Alliance for School Sport, is a right way and a way to create and develop a safe and supportive environment. This responsibility is quite recognized in The Decision on The Role of Sport in Education, by the European Parliament from November 2007. Preamble in The Decision, specifically drew attention to the fact that “ physical educa-

tion is the only school subject in which children are prepared for a healthy life and that subject is focuses on their overall physical and mental development, through this subject the important social values such as fairness , self-discipline, solidarity, tolerance, team spirit and fair play are assigned, and along with the sport is considered one of the most important tools of social integration” (Hardman, 2009).

The reformed curriculum for the second cycle of compulsory primary education innovate teaching goals of physical education, so that the program is not far from the real conditions of work in schools and the prescribed curriculum programs. Goal of teaching physical education is that whit a variety of systematic and motor activities , associated with other educational areas, contribute to the integral development of personality of students (cognitive, affective, motor), motor skills development, acquisition, development and application of motor skills, and habits, necessary theoretical knowledge and specific conditions of everyday life and work. The prescribed general and special tasks are formulated to cover the functions which physical education classes should play in the education system. To highlight the capacity of physical education in the function of preventing violence, it is necessary to induce some of the general and specific operational tasks and their essential connection with the creation of a safe and supportive environment in the school: formation of moral-volitional quality of personality for the social needs for confirmation and group equating; adopting ethical values and encouraging volition characteristics; socialization of students selected through sport and fostering ethical values to participants in competitions, acquiring and developing awareness of the need for health care and staying healthy, protecting the nature and the environment; adopting ethical values, respect for partner-rivals, the rules of competition and fair play. Realization for physical education, the goals of education that focus on the full intellectual, emotional, social, moral and physical development are achieved, in accordance with the age, developmental needs and interests and developing and practicing healthy lifestyles, awareness of the importance of their health and safety needs nurturing and development of physical skills, communication skills development, dialogue, feelings of solidarity, quality and efficient cooperation with others and the ability to foster teamwork and camaraderie and Friendship,

development and respect for racial, ethnic, cultural, linguistic, religious, gender, age, and gender equality, tolerance and respect for diversity.

The program concept of physical education in the institution is based on the unity of hourly, after school and extracurricular organizational forms of work, as a basic prerequisite for the realization of the goals and tasks of physical education. Organization forms through which the aims and objectives of physical education are realized and educational objectives are: physical education classes, physical education classes - the chosen sport, leisure, Crawshaw, camping, winter holidays, sports activities relevant to the social environment, school and other competitions, events and other social activities in the field of school physical education and corrective-educational work. In the process of planning the implementation of the teaching field, the basic document is the Overall Global Agenda, which includes all forms of work organization in hourly, afterschool and extracurricular organization with operational elements of the specific conditions in the institution. Curriculum and extra curricular school activities, on the recommendation of the expert councils, is adopted as part of the annual school plan. (Official Gazette of the RS-Education Gazette, no. 6/2009). The school also organizes sports competitions conducted as an integral part of the process of physical education. Plan of expert council demands mandatory interschool and interdepartmental competitions in athletics, gymnastics and in at least one sport game. All above organizational forms of work can not be achieved without the active and conscious participation of students in school, after-school and extracurricular activities. Expert council forms constitutes the curriculum of school and sports events in the system of competitions, organized by The Alliance for School Sports Republic of Serbia, and implemented it throughout the year, in accordance with the material and physical conditions of the school. Outdoor activities are a mandatory program: two crosses - autumn and spring and winter holidays - is organized in winter holiday. Free activities are carried out through the operation of sports sections, which are formed by the interest, ability and gender of students. Sport section of the program and the Alliance's competition calendar participate in school sports competitions in the system.

In order to achieve the prescribed program content, specified by the institution's obligation to

provide all physical and material conditions for the successful implementation of the program in physical education curriculum (Official Gazette of RS - Education Gazette, no. 6/07). Article 143 Sports law (Official Gazette of RS, no. 24/2011), states that the organization of school courses and extracurricular sports activities have priority in terms of using school gyms and courts in relation to the activities of persons outside the school. From the foregoing, it is concluded that teaching physical education area is an educational resource of any educational institution. Our duty is to return to play sports, entertainment, fair play, sportspersonship, learning and education. Just such a sport will enrich the life of our children, teach them valuable life skills, make winners, and some of them are real sport champions. Words of our athletes obligate us, while maintaining focus groups with elderly athletes (Bačanac, Lj.Petrović, N., 2008). Teachers of Physical Education in educational systems have expanded role and delegated special responsibility which is reflected in the fact that the implementation of programs of both subjects together, achieve the program goals and objectives of education. Expanded role is reflected in the fact that build capacity to deal with the problems of violence and lead the sustainability of the activities of The Corps of preventive and protective role of school sports and sports activities of students in the institution.

It is important that the process of implementation of school sport and professional sport activities for physical education major, effectively integrate and interconnect with professional councils and teams within the school. Plan implementation and interschool and interdepartmental in planned sports competitions, should become an integral part of the protection of students, as preventive activity of Expert Council and team for protection, in order to promotion, development, implementation, and fostering a safe and supportive environment in the institution. Plan to participate in the sports section of The League System of Competition for school sports has a higher degree of involvement in institutions of local government institutions and beyond, which provides a new, broader and complex conditions for the development and implementation of a safe and supportive environment in the spirit of tolerance and fair play. Expert Council for Physical Education should liaise and organize courses of physical education and physical education - chosen sport as a whole and integrate

sports activities from the third specific objective of the Framework Action Plan for The Prevention of Violence in Educational Institutions in general and the global agenda in the Protection Program ; linking the implementation of regular classes, afterschool and extracurricular activities with the aim of preventive and protective role of sport and sporting activities to protect students from violence. Involving students in sports activities, taking into account their individual differences (actor-sports competition, the organizer, the referee or fan), supports and encourages students to use constructive methods to resolve problems, crises and conflicts in sport; encourage self-confidence, self-esteem and raises the level of students self-activity in the physical activity. In design and implementation of these activities should be involved parents and the Council of Students' Parliament. School systems are increasingly emphasizing the vital importance of close cooperation between the school and parents. Parents are irreplaceable partners in children's education, not just customers on a competitive market. Parents can help teachers to understand children's behavior and needs and make teaching more effective. They can also contribute their different skills, which are often an important supplement to teaching. In return, the school's role as a course that she is a resource center for community development, which means to give all interested parties, including parents, a sense of ownership and tries to flexibly respond to their needs. Framework of Action Plan for the Prevention of Violence in Educational educational institution, committed to involving parents in prevention activities and care of students from all types violence. Parents agree that sport is a powerful means of socialization and upbringing, but we stay in front of a serious educational and promotional activities in order to affirm the positive values of sport, freed him from all kinds of inappropriate and violent behavior, have a safe environment in which to learn, grow, fun, enjoy, achieve success, forming moral character, strength of personal identity, becoming healthy, happy and mature personality. Evaluating the positive effects of sport for their children, parents have placed the his invaluable contribution to the formation of healthy personality, the ability to achieve excellent results, gaining popularity and finally money (Bačanac, Petrovic, Manojlovic, 2010). There is no better generation than the one that is the raised together, and we just lost it in our schools. Involving parents could

give us back some of that community by meeting of children, parents and teachers in school. Participation of parents in school life contributes to their awareness of educational and social child's progress, and the difficulties that child is faced to in school. There for, parents need to take more active role in the education of the child, which would result in progress of students. Participation of parents in extra-curricular activities is at crushing levels. The cause of this is not to be found in the absence of will on the part of parents, but schools should offer and establish purposeful communication. A Framework Action Plan for the Prevention of Violence in Educational Institutions is a link that should reinforce the necessity of establishing two-way communication between schools and parents. Special responsibility for student involvement of Students Parliament in planning of teaching areas of physical education, physical education teachers, are to wear. The involvement of students in the school life, contribute to the best interest for them. Design, an organization, participation, trial in sports activity by the students are invaluable and immeasurable educational and educational value to them. Program of protection should be enriched with the activities foreseen in the Framework Action Plan to prevent violence in the educational sistem. There's a place in program activities for students, parents and teachers, for a joint meeting at the school, with one goal: the establishment and development of a safe and supportive environment in educational institutions, which is the right of every child to be protected from all forms of violence.

CONCLUSION

There are few professions in which poor performance can destroy such a great value. Programme content of physical education and physical education-chosen sports have a great potential to enrich the lives of all the actors involved in its implementation. By its nature, physical activity are associated with pleasure, fun and the challenges of learning valuable life skills. Implementation and organization plan of interschool and interdepartmental sports competitions, should become an integral part of the plan for protection student as prevantive activity of professional council and team for protection for promotion, development,

implementation, and fostering a safe and supportive environment in the institution. Plan to participate in the sports section of The League System of Competition for School Sports has a higher degree of involvement in institutions of local government institutions and beyond, which provides a new, broader and complex conditions for the development and implementation of a safe and supportive environment in the spirit of tolerance and fair play. Expert Council for Physical Education should link and organize courses of physical education and physical education - chosen sport as a whole and integrate sports activities from the third specific objective of the Framework Action Plan for the prevention of violence in educational institutions in general and the global agenda in The Protection Program, connects to the realization of regular classes, afterschool and extracurricular ac-

tivities with the aim of preventive and protective role of sport and recreational activities to protect students from violence, students engage in sports activities, taking into account their individual differences, actor sporting events organizer, referee or fan. Design, organization, participation, trial sports activity by the students are of invaluable and immeasurable educational and educational value to them. Framework Action Plan for The Prevention of Violence in Educational Institutions is committed to involve parents in prevention activities and the protection of students from all forms of violence. If we want to change our profession, we need a new way to formulate our tasks as teachers. We may have to completely delete the current border between students, teachers and parents, to the interaction of each day in order to learn something from each other.

REFERENCES

1. *Action plan for the implementation of the strategy for development of sport in the Republic of Serbia for the period since 2009. to 2013.* Ministry of Youth and Sports - Belgrade 2009. http://www.sombor.rs/media/files/Akcioni_plan_za_Nacionalnu_strategiju_za_mlade1.pdf
2. Bačanac, Lj., Petrović, N., Manaojlović, N. (2010). *Istraživanje nasilja u sportu Srbije - rezime i preporuke* [Research violence in sport of Serbia, - summary and recommendations. In Serbian]. Ministry of Youth and Sports of Republic of Serbia.
3. *First Framework Action Plan for the prevention of violence in educational institutions* - the Ministry of Education of the Republic of Serbia in 2009. <http://www.erisee.org/sites/default/files/Framwork%20AP%20for%20violence%20prevention%202009%20SR.pdf>
4. Hardman, K. (2009). Odabrana pitanja, izazovi i odluke u fizičkom vaspitanju [Selected issues, challenges and decisions in the physical education. In Serbian]. U B. Bokan (ur.) *Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije Teorijski, metodološki i metodički aspekti fizičkog vaspitanja* (str. 11–20). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
5. Jorgensen, M. (1977) *Škola koju su osnovali učenici* [The school was founded by disciples. In Serbian]. Belgrade: BIGZ.
6. Ordinance on standards of quality work of the institution. *Official Gazette of the RS - Education Gazette, 2/2011.* Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
7. Regulation of protocol treatment at the facility in response to violence, abuse and neglect. *Official Gazette of the RS, 30/2010.* Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
8. Regulations on the curriculum for the fifth grade of primary education. *Official Gazette of the RS - Education Gazette, 6/2007.* Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
9. Regulations on the curriculum for the sixth grade of primary education. *Official Gazette of the RS - Education Gazette, 5/2008.* Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
10. Regulations on the curriculum for the seventh grade of primary education. *Official Gazette of the RS - Education Gazette, 6/2009.* Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
11. Regulations on the curriculum for the eighth grade of primary education. *Official Gazette of*

- the RS - Education Gazette, 2/2010*. Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
12. Second Sports Development Strategy in the Republic of Serbia 2009-2013, Ministry of Youth and Sports. *Official Gazette of the RS, 110/2008*. Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
 13. The Law on Basic Education. *Official Gazette of the RS - Education Gazette, 72/2009 & 52/2011*. Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).
 14. The Law of Sport. *Official Gazette of the RS, 24/2011*. Belgrade: Official Gazette of the RS (In Serbian).

Received: 27.02.2013.

Accepted: 25.09.2013.